

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 755/2016-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. októbra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Poz Tatry, s. r. o., Hraničná 55, Bratislava, zastúpenej RK LEGAL, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 17, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ing. Róbert Križan, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Co 264/2014 z 27. novembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Poz Tatry, s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. februára 2015 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Poz Tatry, s. r. o., Hraničná 55, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Co 264/2014 z 27. novembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na to, že [REDACTED] (ďalej len „žalobca“) žalobou podanou Okresnému súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) žiadal, aby určil, že špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťke [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „poručiťka“). Žalobca podal žalobu proti [REDACTED] (ďalej len „žalovaný v 1. rade“) a proti sťažovateľovi ako žalovanému v 2. rade.

Okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 3 C 229/2010-111 z 5. septembra 2011, ktorým žalobe vyhovel.

Na základe podaného odvolania rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 16 Co 121/2011 z 8. decembra 2011 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie, keďže žalobu nepodali všetci dedičia, a z dôvodu nedostatkov v hodnotení dôkazov.

Po vrátení veci žalobca doručil okresnému súdu 24. mája 2012 späťvzatie žaloby. Vzhľadom na súhlas účastníkov konania so späťvzatím žaloby okresný súd uznesením z 31. mája 2012 zastavil konanie a vyslovil, že o trovách konania rozhodne osobitným uznesením.

Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania v sume 6 883,39 €. Okresný súd uznesením z 15. novembra 2012 rozhodol tak, že žalovanému v 1. rade priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 4 143,65 € a sťažovateľovi vo výške 5 161,63 €.

Na základe podaného odvolania krajský súd uznesením sp. zn. 16 Co 11/2013 z 28. februára 2013 zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Následne okresný súd rozhodol uznesením č. k. 3 C 229/2010-261, ktorým žalobcu zaviazal nahradiť trovy konania žalovaného v 1. rade v sume 408,12 €. Druhým výrokom rozhodol tak, že sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal.

Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením č. k. 7 Co 264/2014-296 z 27. novembra 2014 tak, že toto uznesenie potvrdil.

Podľa sťažovateľa napadnuté uznesenie krajského súdu „*neobsahuje dostatočné odôvodnenie a je založené na takom výklade ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich náhradu trov konania, ktorý popiera ich účel a zmysel*“.

Sťažovateľ následne uvádza relevantnú judikatúru ústavného súdu, poukazuje na aplikáciu § 146 ods. 1 písm. c), § 146 ods. 2 a § 150 Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase rozhodovania konajúcimi súdmi (ďalej aj „OSP“), pričom argumentuje takto:

„Pre aplikáciu daného ustanovenia (§ 150 ods. 1 OSP, pozn.), ktorá sa pripúšťa len výnimočne, je podstatné zohľadnenie dvoch hľadísk. Po prvé je potrebné zohľadniť osobné, majetkové, zárobné a iné pomery účastníkov, pričom druhé hľadisko predstavujú okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu ich práva na súde a postoj v konaní (Z IV str. 64).

Okresný súd Kežmarok ako aj Krajský súd v Prešove sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania zaoberali len prvým hľadiskom, pričom absolútne nezobral do úvahy kritérium týkajúce sa zohľadnenia okolností vedúcich účastníkov k uplatneniu ich práva na súde a ich postoj v konaní.

Sťažovateľ počas celého konania uvádzal, že svojim konaním akokoľvek nezavinil začatie konania. Sťažovateľ ako žalovaný v 2. rade kúpil nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporu, od žalovaného v 1. rade dobromyseľne, v dobrej viere v zápis v katastri nehnuteľností. Následne po niekoľkých rokoch podal žalobca na súd žalobu o určenie, že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po zosnulej [REDACTED].

Nakoľko hodnota predmetu sporu bola značná, sťažovateľ využil v konaní služby právneho zástupcu a od začiatku aktívne a účelne bránil svoje práva. Sťažovateľovi vznikli v súvislosti s vedeným konaním nemalé náklady spočívajúce v právnom zastúpení – cesta z Bratislavy do Kežmarku, niekoľkostranové vyjadrenia k veci, ktorých vypracovanie bolo časovo náročné, nakoľko bolo nutné hľadať k veci vhodné judikáty. Sťažovateľ sa svojim konaním v spore snažil zbytočne nezvyšovať trovy právneho zastúpenia – so žalobcom sa dohodol, že tento požiada o odročenie pojednávania nariadeného v čase po rozhodnutí odvolacieho súdu, a to v záujme zachovania zásady hospodárnosti konania. Dokonca podal vo veci vyjadrenia, ktorých vypracovanie si nevyúčtoval (napr. vyjadrenie zo dňa 28. 05. 2012).

Čo sa týka pomerov žalobcu, sťažovateľ opakovane v konaní uvádzal, že žaloba bola vzatá späť zo strany žalobcu z titulu nesprávne uvedenej aktívnej legitimácie v spore, žalobca bol však od začiatku v spore zastúpený právnym zástupcom, a teda tento argument neobstoí, rovnako tak ani argument o jeho veku, nakoľko žaloba bolo zobraená späť len po dvoch rokoch od jej podania.

Prvostupňový ako aj odvolací súd sa však v odôvodnení svojich rozhodnutí akokoľvek nevysporiadali s argumentom sťažovateľa, že v konaní sa ocitol bez vlastného pričinenia, že mu v konaní objektívne vznikli náklady, priznanie náhrady ktorých očakával v súlade s § 146 ods. 2 OSP.

Sťažovateľ v rámci svojho vyjadrenia zo dňa 28. 05. 2012 priložil právoplatné prvostupňové a odvolacie rozhodnutia, v ktorých Okresný súd v Kežmarku a Krajský súd v Prešove rozhodovali o obdobnej otázke, pričom Krajský súd v Prešove v uznesení č. k. 7 Co 72/2009 zo dňa 13. 07. 2009 vyvodil, že v prípade ak ku zastaveniu konania došlo na základe späťvzatia žaloby, je potrebné zaoberať sa tým, či k zastaveniu konania došlo z viny niektorého z účastníkov konania alebo nie. Na záver rozhodnutia odvolací súd konštatuje, že aplikácia § 150 OSP je výnimočná, pričom môže byť použitá len vo výnimočných prípadoch.

Sťažovateľovi nie je jasné prečo sa v posudzovanom prípade súdy rozhodli odkloniť od vyššie uvedenej právnej praxe a rozhodli tak, ako rozhodli. “

Sťažovateľ osobitne zdôrazňuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu nie je riadne odôvodnené. V tejto súvislosti uvádza:

„Ak už by bolo potrebné hodnotiť meritum veci a kto dal svojim správaním podnet na podanie žaloby, bol by to žalovaný v 1. rade, ktorý previedol nehnuteľnosť na tretiu osobu – sťažovateľa. Súd sa však paradoxne rozhodli priznať náhradu trov konania žalovanému v 1. rade a náhradu trov konania sťažovateľovi ako žalovanému v 2. rade čo i len čiastočne nepriznali. V odôvodnení oboch rozhodnutí chýba čo i len zmienka o tom, že by prihliadali na správanie sa účastníkov v konaní a na okolnosť, kto dal svojim správaním podnet na podanie žaloby. Takéto rozhodnutie sa javí voči sťažovateľovi ako diskriminačné a arbitrárne.

Rozhodovanie o trovách konania sa vo všeobecnosti spravuje zásadou úspechu vo veci, ktorá je doplnená zásadou zavinenia. Konajúci súd môže účastníkovi konania, ktorý mal vo veci úspech (resp. nezavinil zastavenie konania), nepriznať trovy konania v súlade s § 150 ods. 1 OSP len vo výnimočných prípadoch. Rozhodná judikatúra všeobecných súdov dlhodobo zdôrazňuje, že v prípade takéhoto postupu a nepriznaní trov účastníkovi, ktorý mal vo veci úspech, je súd zvlášť povinný dbať na dostatočné odôvodnenie, nepostačí všeobecné konštatovanie existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa (R 34/1982).

Sťažnosťou napadnuté uznesenie Krajského súdu v Prešove v spojení s prvostupňovým uznesením Okresného súdu Kežmarok o trovách konania nespĺňa požiadavky procesnej kvality na odôvodnenie rozhodnutia, a preto nie je v súlade s požiadavkami kladenými na spravodlivý súdny proces...“

V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľ poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej ochrana týchto práv sa vzťahuje *„nielen na majetok existujúci, ale aj na majetok, vo vzťahu k nadobudnutiu ktorého patrí subjektu legitímna nádej na jeho nadobudnutie“*.

V tomto kontexte sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že v konaní pred všeobecnými súdmi preukázal, že je dlhodobo v strate, o čom predložil účtovné závierky spoločnosti, napriek tomu však konajúce súdy dospeli k záveru, že je bonitný a má majetok. Sťažovateľ ďalej uvádza:

„Predložené účtovné doklady neobsahovali žiadnu špecifikáciu cenných papierov alebo nehnuteľností. To však súdom nebránilo ustáliť, že cenné papiere (bez ohľadu na to aké) sú rýchlo speňažiteľným zdrojom príjmu a že sťažovateľ má majetok aj keď tento je dlhodobo v strate.

Ak súdy ustálili, že spoločnosť sťažovateľa účtovne disponuje majetkom v značnej hodnote, pričom toto má byť dôvod na nepriznanie náhrady trov konania, jednoznačne ide o zásah do práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy... a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu... Takouto argumentáciou totiž možno vyvodit' záver, že ktokoľvek, kto má majetok, mal by i nad mieru určenú zákonom, znášať záťaženie spočívajúce v tomto prípade v povinnosti znášať trovy konania na vlastné náklady.

Súdy arbitrárne a diskriminačne postavili sťažovateľa do pozície, že na svoje náklady musí znášať trovy konania len preto, že účtovne vykazuje majetok vyššej hodnoty. Všetky ostatné aspekty, ktoré jednoznačne svedčia v prospech sťažovateľa o náhrade trov rozhodujúce súdy prehliadli resp. ich nezohľadnili. Uvedeným došlo k popretiu ústavou garantovaného práva účastníka vlastníť majetok, pretože v tomto prípade mu vlastníctvo prináša dodatočnú záťaž v podobe nezákonne uloženej povinnosti znášať na svoje náklady trovy konania.

Súdy nebrali do úvahy ani nepriaznivé hospodárske výsledky sťažovateľa. Spomedzi všetkých argumentov si osvojili len ten, že sťažovateľ má majetok, a preto má znášať trovy konania na vlastné náklady.

Sťažovateľ opakovane poukazuje na skutočnosť, že okolnosti na strane žalobcu ani na strane sťažovateľa dostatočne neodôvodňujú aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 OSP bez toho, aby nebola v rozpore s dobrými mravmi spôsobená sťažovateľovi ujma na jeho právach a že nepriznanie náhrady trov konania je nedôvodné a má negatívny dopad na jeho majetkové pomery.“

Sťažovateľ tiež spochybňuje právny záver konajúcich súdov, podľa ktorého trovy právneho zastúpenia mali byť vyčíslené podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). V tejto súvislosti poukazuje na závery ústavného súdu v náleze sp. zn. I. ÚS 119/2012, pričom ďalej uvádza:

„Z citovaného rozhodnutia Ústavného súdu SR celkom jednoznačne a nespochybniteľne vyplýva, že v danom prípade mal prvostupňový súd vychádzať z toho, že predmetom konania je peniazmi oceníteľná vec, pretože predmetom súdneho konania boli pozemky a práva k nim, ktoré boli za určitú kúpnu cenu 6.853.950,- Sk (227.509,46 EUR) predané žalovaným v 1. rade sťažovateľovi. Práve táto kúpna cena 6.853.950,- Sk (227.509,46 EUR) by teda mala byť základ pre určenie odmeny advokáta mal súd uplatniť hodnotu tejto veci určenú v peniazoch, z ktorej by sa následne predané z vlastníctva žalovaného určila tarifná odmena. Sťažnosťou napadnutými rozhodnutiami teda nebola spôsobená sťažovateľovi majetková ujma vo výške 970,02 EUR, ale vo výške 6.883,39 EUR, čo je rozhodne ujma nie zanedbateľnej hodnoty.“

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„... Základné právo sťažovateľa... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., základné právo na vlastníctvo podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a právo na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu... uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Co 264/2014-296 z 27. novembra 2014 potvrdzujúce uznesenie Okresného súdu Kežmarok č. k. 3 C 229/2010-261 z 8. augusta 2014 o trovách konania porušené bolo.

... Zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Co 264/2014-296 z 27. novembra 2014 potvrdzujúce uznesenie Okresného súdu Kežmarok č. k. 3 C 229/2010-261 z 8. augusta 2014 o náhrade trov konania a toto vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

... Sťažovateľovi... priznáva náhradu trov konania... vo výške 2.127,46 EUR, ktorú sú povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne Krajský súd v Prešove a Okresný súd Kežmarok na účet právneho zástupcu sťažovateľa... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať

ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija

c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, bod 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

Sťažovateľ namieta právny názor krajského súdu v napadnutom uznesení v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania. Krajský súd v napadnutom uznesení z 27. novembra 2014 potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým tento nepriznal sťažovateľovi právo na náhradu trov konania. V napadnutom uznesení krajský súd uviedol:

„Odvolací súd v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O. s. p. preskúmal napadnuté uznesenie spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s ust. § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že odvolania účastníkov nie sú opodstatnené.

Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvostupňovým súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

V danom prípade, ako to vyplýva z obsahu spisu, bol to práve žalobca, ktorý späťvzatím žaloby zaviniel zastavenie konania. Za takejto situácie pri rozhodovaní o trovách sa muselo vychádzať z ust. § 146 ods. 2 veta prvá O. s. p., podľa ktorého, ak niektorý z účastníkov zaviniel, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy.

S prihliadnutím na sociálne postavenie žalobcu ako dôchodcu, ktorého jediným zdrojom príjmu je starobný dôchodok sa muselo pri rozhodovaní o trovách skúmať, či na strane tohto účastníka nie sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa umožňujúce výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti nepriznať v súlade s ust. § 150 ods. 1 O. s. p.

V ust. § 150 ods. 1 O. s. p. je fixované moderačné absolučné právo súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich platenie náhrady trov konania. Zákon vyžaduje na také rozhodnutie dve podmienky, a to, že musí ísť o dôvody hodné osobitného zreteľa a že musí ísť o výnimočné okolnosti. K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo určitej procesnej situácie, kde sa tieto často

vyskytujú a tento dôvod je daný charakterom tohto konania alebo charakterom procesnej situácie. Druhá oblasť sa týka sociálnych aspektov. Dochádza k nej vtedy, ak z priebehu konania výrazne vystupuje do popredia, že povinný účastník nemôže uhradiť náhradu trov z dôvodov, ktoré sám nezavinil, alebo môže ich uhradiť len s veľkými ťažkosťami.

Okolnosti, ktoré sa týkajú sociálnej situácie účastníkov sa môžu vyskytnúť v akomkoľvek sporovom konaní. Tu pri posudzovaní okolnosti hodných osobitných zreteľa je potrebné prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov, teda nielen toho, koho by podľa všeobecných ustanovení postihovala povinnosť nahradiť trovy konania, ale aj toho, ktorého majetková sféra by bola použitím výnimočného ustanovenia dotknutá.

V prejednávanej veci nielen žalobca ako starobný dôchodca je osobou s nízkym príjmom. Takouto osobou je bez akýchkoľvek pochybností i žalovaný v 1. rade starajúci sa s manželkou o dve mal. deti. Príjmové a osobné pomery žalovaného v 1. rade nedovoľujú, aby mu nemala byť priznaná náhrada ním účelne vynaložených trov konania proti žalobcovi.

Iná situácia je ale na strane žalovaného v 2. rade. Hoci žalovaný v 2. rade je dlhodobo v strate, má k dispozícii nehnuteľný a finančný majetok dosahujúci niekoľko 100 000 Eur. V prípade finančného majetku pozostávajúceho z cenných papierov, prípadne z podielov v podielových fondoch je potrebné zdôrazniť, že ide o majetok, s ktorým sa na trhu bežne obchoduje, a preto úvaha o možnom relatívne rýchlom speňažení tohto majetku alebo jeho časti nie je neprimeraná. Nepriznaním náhrady trov právneho zastúpenia žalovanému v 2. rade, jeho majetková sféra výrazným spôsobom dotknutá nebude.

Nesprávnym je i poukaz žalovaných na potrebu aplikácie ust. § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov pri rozhodovaní o výške základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Aplikácia nálezu Ústavného súdu SR vydaného vo veci I. ÚS 119/12 na prejednávajúcu vec nie je možná. Tento nález sa totiž vzťahoval na konanie o určenie vlastníckeho práva k veci. Konanie o určenie vlastníckeho práva k veci nemožno stotožniť s konaním, v ktorom sa žalobca domáhal určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Žalobca ani v prípade úspechu v spore nemohol byť zapísaný ako vlastník nehnuteľnosti, nakoľko to, či žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti

a v akom rozsahu by sa muselo ustáliť až v konaní o dedičstve. Žaloba o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po právnom predchodcovi žalobcu vo vzťahu k žalobcovi nemá majetkový obsah. Za takejto situácie pri rozhodovaní sa správne vychádzalo z ust. § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov.“

Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

Ústavný súd preto preskúmal aj uznesenie okresného súdu č. k. 3 C 229/2010-261 z 8. augusta 2014, ktorým tento žalovanému priznal náhradu trov konania v sume 408,12 € a sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal. Okresný súd v odôvodnení uznesenia uviedol tieto právne závery:

„Súd v uznesení č. k. 3 C 229/2010-200 z 15. 11. 2012 procesné zastavenie konania vyhodnotil tak, že v prípade, ak navrhovateľ vezme späť svoj návrh a nejde o prípad podľa ust. § 146 ods. 2 druhá veta O. s. p., z procesného hľadiska v zásade platí, že zastavenie konania zaviniť, a preto je povinný nahradiť odporcovi trovy konania, čo odvolací súd vo svojom uznesení č. k. 16 Co 11/2013 z 28. 02. 2013 potvrdil.

Súd sa preto ďalej zaoberal otázkou hodnotenia dôvodov hodných osobitného zreteľa, na ktoré žalobca poukazoval a na základe ktorých žiadal nepriznať žalovaným náhradu trov konania. Odvolací súd poukázal vo vzťahu k ustanoveniu § 150 O. s. p. na uznesenie Ústavného súdu SR, č. k. II. US 563/2011-14, kde ústavný súd okrem iného uviedol, že jednou zo skupín prípadov, u ktorých aplikácia tohto ustanovenia prichádza do úvahy, sú prípady, charakteristické sociálnym aspektom, ktorý vystupuje do popredia vtedy, keď povinný účastník nemôže uhradiť náhradu trov konania z dôvodov, ktoré sám nezaviniť alebo ich môže uhradiť len s veľkými ťažkosťami. V takýchto prípadoch súd

zohľadňuje osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery účastníkov, prihliada na postoj účastníkov v konaní a prípadne na iné okolnosti a môže dospieť k záveru o úplnom nepriznaní náhrady trov konania úspešnému účastníkovi alebo nepriznaní čiastočnom, a to práve s ohľadom na intenzitu preukázaných dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Žalobca v podaní, ktorým vzal návrh späť v celom rozsahu ako aj v odvolaní podanom proti uzneseniu, ktorým, súd priznal žalovaným trovy konania a na ich náhradu zaviazal žalobcu uviedol, že je starobným dôchodcom, jeho dôchodok činí 289,- eur mesačne, čo mu nestačí ani na zabezpečenie bežných výdavkov. Z jeho strany nebol návrh podaný bezdôvodne, poukázal na skutočnosť, že ako dedič v 1. skupine v podstate prišiel o dedičstvo po svojej matke. Ako dôkaz o svojej sociálnej a majetkovej situácii predložil súdu dôkaz – rozhodnutie sociálnej poisťovne o výške starobného dôchodku. Ďalej poukázal na svoj nepriaznivý zdravotný stav, keď trpí srdcovocievny ochorením, má cukrovku, pichá si inzulín, pričom k týmto chorobám sa pridružujú aj ďalšie zdravotné problémy. Naproti tomu žalovaný v 1. rade je mladý, nie je nemajetný a má možnosť získať si príjem a vyriešiť svoje prípadné náklady. Žalovaný v 2. rade je obchodná spoločnosť, ktorá má podľa vedomostí žalobcu značný majetok, keď v obci kúpila množstvo nehnuteľností za obrovské finančné prostriedky a suma trov, akú by mal znášať žalobca, nie je pre túto spoločnosť nijako zaťažujúca, na rozdiel od žalobcu, pre ktorého by bola likvidačná.

Žalovaný v 2. rade uviedol, že nepriznanie náhrady trov konania by malo negatívny dopad na majetkové pomery obchodnej spoločnosti žalovaného v 2. rade. Spoločnosť žalovaného v 2. rade je dlhodobo v strate, na preukázanie čoho predložil žalovaný v 2. rade súdu účtovnú závierku spoločnosti za rok 2012 (výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2012 a súvaha k 31. 12. 2012), z ktorej vyplýva, že spoločnosť za rok 2012 dosiahla záporný hospodársky výsledok, konkrétne to vyplýva z riadku 61 výkazu ziskov a strát, kde je výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení vo výške – 28 662,- eur. Záporný hospodársky výsledok bol vedený aj za predchádzajúce obdobie. Základné imanie spoločnosti je 6 639,- eur. Ak by spoločnosti žalovaného v 2. rade nebola priznaná náhrada trov konania, musel by ju žalovaný v 2. rade uhradiť právnemu zástupcovi z vlastných prostriedkov, čím by došlo k ďalšiemu zadlženiu spoločnosti a negatívne by sa to odrazilo na celkovom hospodárskom výsledku žalovaného v 2. rade. Žalovaný v 2. rade

už v minulosti navrhol žalobcovi dohodu o splatení trov právneho zastúpenia v splátkach, čo však žalobca odmietol. Žalovaný v 2. rade nemôže súhlasiť s nepriznaním trov, nakoľko tieto mu v spore reálne vznikli, pričom on nebol ten, kto inicioval toto súdne konanie. Nepriznanie trov žalovanému v 2. rade by podľa neho odporovalo dobrým mravom a došlo by k neodôvodnenému a arbitrárnemu znevýhodneniu žalovaného v 2. rade.

Súd po preskúmaní predložených vyjadrení a listinných dôkazov ohľadom osobných, majetkových, zárobkových a iných pomerov účastníkov konania dospel k záveru, že vo vzťahu k žalovanému v 1. rade nie je možné prihliadať na ustanovenie § 150 O. s. p., a to z dôvodu, že súd je povinný preskúmať celkovú majetkovú situáciu nielen u toho, kto má povinnosť trovy konania uhradiť, ale aj u toho, komu má byť táto náhrada trov konania priznaná, pričom po preskúmaní pomerov u žalovaného v 1. rade súd dospel k záveru, že nepriznaním trov právneho zastúpenia by voči tomuto žalovanému došlo k neprimeranému zásahu do jeho sociálnej situácie, keďže osobné, majetkové a zárobkové pomery žalovaného v 1. rade preukázali, že príjem žalovaného v 1. rade je pod úrovňou minimálnej mzdy, žalovaný v 1. rade spolu s manželkou vychovávajú dve maloleté deti, príjem manželky je na úrovni sumy 350,- eur mesačne a finančne im musí vypomáhať matka žalovaného v 1. rade, ktorá je dôchodkyňa a býva s rodinou žalovaného v 1. rade v spoločnej domácnosti.

Naproti tomu pokiaľ ide o žalovaného v 2. rade, tento je obchodnou spoločnosťou zapísanou v obchodnom registri, nie je v konkurze ani v likvidácii. Je síce pravdou, že za posledné vykazované účtovné obdobie (roky 2011 a 2012) hospodársky výsledok žalovaného v 2. rade bol stratový, keď výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení predstavoval sumu – 28 662,- eur (rok 2012), avšak súd po preskúmaní súvahy predloženej žalovaným v 2. rade dospel k záveru, že žalovaný v 2. rade disponuje dostatočným majetkom na to, aby nepriznanie trov právneho zastúpenia mohlo mať na jeho finančné postavenie nejaký výrazný dopad. Súd z predloženej súvahy zistil, že žalovaný v 2. rade vlastní pozemky v celkovej hodnote 993 437,- eur, taktiež vlastní dlhodobý finančný majetok v celkovej hodnote 533 537,- eur, konkrétne, podľa označenia súvahové účtu, ide o cenné papiere, prípadne podiely v podielových fondoch. Ide o dlhodobý majetok, avšak v prípade cenných papierov či podielových fondov má žalovaný v 2. rade možnosť ich relatívne rýchleho premenenia na finančnú hotovosť. Pokiaľ ide o pasíva žalovaného,

výraznú položku tu tvoria ostatné kapitálové fondy – peňažné i nepeňažné vklady, ktoré sú určené na zvýšenie základného imania (nie však do základného imania, ani nevznikli ako emisné ážio). Z uvedeného je zrejmé, že napriek tej skutočnosti, že žalovaný pri svojej podnikateľskej činnosti nevykazuje v súčasnej dobe zisk, disponuje dostatočným majetkom, na to, aby dokázal pokryť stratu spôsobenú nepriznaním trov právneho zastúpenia v tomto konaní. Súd poukazuje aj na tú skutočnosť, že žalovanému v 2. rade by podľa vyčíslenia uvedeného nižšie patrila náhrada trov len vo výške 970,02 eur.

Krajský súd v Prešove vo svojom rozhodnutí sp. zn. 16 Co 11/2013 z 28. 02. 2013, ktorým zrušil uznesenie o trovách konania a vec vrátil na ďalšie konanie, vyslovil právny názor, že v tomto prípade sa žalobca dožadoval určenia, že nebohý porúčiteľ bol vlastníkom nehnuteľností, preto bolo potrebné vyporiadať sa s tým, či toto právo vo vzťahu k účastníkom konania má alebo nemá majetkový obsah, pričom odvolací súd je toho názoru, že toto právo majetkový obsah nemá. Tunajší súd ako súd prvého stupňa je týmto názorom odvolacieho súdu viazaný v zmysle § 226 O. s. p.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z... základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

Keďže Krajský súd v Prešove ako súd odvolací vyslovil právny názor, že uplatňované právo nemá vo vzťahu k účastníkom konania majetkový základ, súd vychádzal z vyššie citovaného ustanovenia...“

Z argumentácie sťažovateľa v sťažnosti vyplýva, že namieta porušenie označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu z 27. novembra 2014. Sťažovateľ nesúhlasí so spôsobom, ako konajúce súdy aplikovali § 146 ods. 2 a § 150 ods. 1 OSP, na základe ktorých mu nepriznali náhradu trov konania. Napadnuté uznesenie krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu nebolo podľa sťažovateľa riadne odôvodnené. Rovnako tak nesúhlasí s aplikáciou § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, na základe ktorej okresný súd určil tarifnú hodnotu veci, ktorá je základom pre výpočet odmeny za jeden úkon právnej služby. Podľa sťažovateľa predmet

konania bol oceniteľný peniazmi, okresný súd mal preto vychádzať z kúpnej ceny špecifikovaných nehnuteľností.

V prvom rade ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že vo všeobecnosti platí, že pochybenia pri rozhodovaní o náhrade trov konania spravidla nedosahujú samy osebe takú intenzitu, na základe ktorej možno vysloviť porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo, a k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýli iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013, IV. ÚS 192/2014).

Krajský súd v napadnutom uznesení v spojení s okresným súdom dostatočne odôvodnili aplikáciu § 146 ods. 2 a § 150 ods. 1 OSP, na základe ktorých nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania. Konajúce súdy uviedli skutkové zistenia týkajúce sa pomerov žalobcu a tiež pomerov sťažovateľa, na základe ktorých dospeli k záveru o aplikácii uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu takto tvoria dostatočný základ pre výrok uznesenia, ktorým okresný súd nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania. Výklad a aplikácia citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku krajským súdom a okresným súdom rešpektuje zmysel a účel uvedených ustanovení. Právne závery krajského súdu v spojení s okresným súdom predstavujú jeden z možných spôsobov právneho posúdenia relevantného skutkového stavu tvoriaceho podklad pre rozhodnutie o trovách konania.

Vo vzťahu k nálezú ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo 16. mája 2012, na ktorý odkazuje sťažovateľ na podporu právneho názoru o aplikácii § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky pri určení tarifnej hodnoty veci, ústavný súd poukazuje na to, že nález sp. zn. I. ÚS 119/2012 sa týkal nákladov konania, ktorého predmetom bolo určenie vlastníckeho práva k určitej veci (osobnému automobilu) s tým, že tarifnú hodnotu veci na účely výpočtu

trov právneho zastúpenia je potrebné určiť podľa § 10 ods. 1 vyhlášky, vychádzajúc z hodnoty (ceny) veci, vo vzťahu ku ktorej sa určuje vlastnícke právo. Vo vzťahu k prerokúvanej veci ústavný súd poukazuje na odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, v ktorom krajský súd uviedol, že žaloba o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, nemá majetkový obsah z dôvodu, že ani v prípade úspechu sa žalobca ako právny nástupca poručiteľky nestane automaticky vlastníkom špecifikovaných nehnuteľností, z týchto dôvodov podľa krajského súdu nemožno aplikovať právne závery z citovaného nálezu ústavného súdu na prerokúvanú vec.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti ústavný súd nepovažuje právne závery krajského súdu v spojení s právnymi závermi okresného súdu za arbitrárne a ani za zjavne neodôvodnené, preto sú ústavne udržateľné. Skutočnosti, ktoré sťažovateľ uviedol vo svojej sťažnosti, preto neumožňujú prijať záver o porušení základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol tak, že sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2016